

МАКРОЕКОНОМІЧНА СТІЙКІСТЬ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

*А. О. Ходжаян, д.е.н., доцент., Черкаський державний технологічний університет
Alina_Khodzhaian@ukr.net*

Методологія дослідження. У дослідженні застосовано методи: діалектичний, системно-структурний – для систематизації підходів до розуміння сутності категорії «стійкість економіки», визначення складних багатоелементних процесів розвитку економічної системи, взаємозв'язків між деякими чинниками і видами її стійкості; синергетичний – для визначення основних чинників стійкого розвитку і комплексного врахування зв'язків між ними. У комплексному оцінюванні і моніторингу стану різних сфер економіки та ранжуванні країн за критеріями стійкості застосовано індексний статистичний та порівняльний методи аналізу.

Результати. Визначено дуальність тенденції розвитку національної економіки, яка обумовлена необхідністю реалізації стратегічних орієнтирів – конкурентоспроможного та стійкого зростання. В умовах сировинної зорієнтованості національного виробництва і використання здебільшого цінових конкурентних переваг та високої залежності зростання економіки України від світогосподарської кон'юнктури зазначені напрями розвитку є такими, що виключають один одного.

Обґрунтовано, що умовах до подальшої відкритості економіки, посилення негативних зовнішніх імпульсів та пришвидшення їх передачі порівняно з позитивними наслідками інтеграції стійкість є визначальною умовою забезпечення довгострокового зростання і розвитку економіки.

На основі статистичного аналізу показників-індикаторів функціонування макроекономічної, виробничої, інвестиційної, науково-технологічної, зовнішньоекономічної, енергетичної та фінансової сфер визначено ризики розвитку економіки України.

Визначено зовнішньоекономічні ризики розвитку економіки України (зростання дефіциту платіжного балансу; зростання зовнішньої заборгованості; низький рівень диверсифікованості товарної і географічної структури зовнішньої торгівлі; високий рівень економічної відкритості України) та

внутрішні (валютні дисбаланси банківської системи; низький рівень нагромадження основного капіталу; високий рівень матеріаломісткості й енергоємності виробництва; деформованість структури виробництва з домінуванням галузей із низьким ступенем переробки сировини; низький рівень продуктивності праці; високий рівень інфляції).

Новизна. Розроблено методичні підходи до визначення стійкості національної економіки, які передбачають оцінювання: абсолютного рівня стійкості (на основі порівняння фактичних і оптимальних параметрів функціонування макроекономічної, виробничої, інвестиційної, науково-технологічної, фінансової та зовнішньоекономічної сфер економіки); відносного рівня стійкості (на основі порівняння динаміки макроекономічних показників з країнами світового господарства, зокрема ЄС-15, новими членами ЄС, СНД під впливом негативних зовнішніх чинників).

Практична значущість. Сформульовано напрями державної політики підвищення стійкого конкурентоспроможного розвитку, що має на меті утримання конкурентних переваг впродовж тривалого періоду часу, формування і примноження потенціалу розвитку і забезпечення оптимальних макроекономічних пропорцій відтворення. Поступовий відхід економіки України від сировинної зорієнтованості внутрішнього і експортоорієнтованого виробництва; підвищення рівня товарної і географічної диверсифікованості експортно-імпортних потоків; зниження матеріаломісткості й енергоємності виробництва, імпортозалежності та залежності від кон'юнктури світових ринків дозволить адаптуватися до несприятливих зовнішніх шоків, конкурувати на внутрішньому та зовнішньому ринку при одночасному збалансуванні макроекономічних відтворювальних пропорцій.

Ключові слова: стійкість економіки, стійка конкурентоспроможність, стійкий конкурентоспроможний розвиток, абсолютний рівень стійкості економіки, відносний рівень стійкості економіки.

Література

1. Бачурин А. Основные условия устойчивости экономики / А. Бачурин // Экономист.– 1998.– № 11.– С.34–42.
Bachurin A. *Osnovnyye usloviya ustoychivosti ekonomiki* [Basic requirements of the economy's sustainability] // The Economist. – 1998. – No11. – P.34–42.
2. Бабич Д. В. Механізм державного регулювання економіки. / Д. В. Бабич // Вісник ХДУ. Серія Економічна: Проблеми регулювання ринкових відносин в Україні. – Харків : Основа. – 1997.– № 401. – С.26–31.

Babich D. V. *Mekhanizm derzhavnogo reguluvannya ekonomiky* . / D. V. Babich [The mechanism of the state regulation of the economy] // Visnyk KhDU. Seriya Ekonomichna: Problemy rehulyuvannya rynkovykh vidnosyn v Ukraini.–Kharkiv : Osnova.– 1997.– No401. – P.26–31.

3. Борщук Є. М. Ринкові механізми економіки стійкого розвитку / Є. М. Борщук // Регіональна економіка. – 2007. – № 1. – С.62–71.

Borshchuk E. M *Rynkovi mekhanizmy ekonomiky stiykogo rozvytku* [The market mechanism of the economy with sustainable development] / E. M Borshchuk // Rehionalna ekonomika. – 2007. – No 1. – P.62–71

4. Новая постиндустриальная волна на Западе. Антология / Под ред. Иноземцева В. Л. – М. : Academia, 1999. – 640 с.

Novaya postindustrialnaya volna na Zapade [New west post-industrial wave] . Antologiya / Pod red. Inozemtseva V. L.– М. : Akademiya, 1999. – 640 p.

5. Павловський М. Стійкість економічної системи – необхідна умова стратегії економічного і соціального розвитку України / М. Павловський // Україна на порозі XXI століття: уроки реформ та стратегія розвитку. – Київ : НТУУ КПІ, 2001. – 340 с.

Pavlovskiy M. *Stiykist ekonomichnoyi systemy – neobkhidna umova strategiyi ekonomichnogo i sotsialnogo rozvytku Ukrainy* / M. Pavlovvskiy [Sustainability of the economic system is a prerequisite for the ensuring the strategy of economic and social development of Ukraine] // Ukrayina na porozi XXI stolittya: uroky reform ta strategiya rozvytku. – Kyiv: NTUU KPI, 2001. – 340 p.

6. Портер М. Международная конкуренция: Пер. с англ./ Под ред. и с предисловием В. Д. Шchetинина. – М. : Межд. отн., 1993.– 896 с.

Porter M. *Mezhdunarodnaya konkurentsya* [The competitive advantages of nations]: Per. s angl./ Pod red. i s predisloviyem V. D. Shchetinina. – М. : Mezhd. otn., 1993.– 896 p.

7. Методика розрахунку рівня економічної безпеки України Міністерства економіки України від 02.03.2007, № 60 [Електронний ресурс] / Департамент економічної стратегії Міністерства економіки України.

Metodyka rozrakhunku rivnya ekonomichnoyi bezpeky Ukrainy Ministerstva ekonomiky Ukrainy vid 02.03.2007 No. 60 [Methods of calculating the level of economic security of Ukraine by Ministry of Economy of Ukraine dated 02.03.2007 No. 60], [Elektronniy resurs] / Departament ekonomichnoyi strategiyi Ministerstva ekonomiky Ukrainy.

8. Платіжний баланс і зовнішній борг України за 2012 рік // Щоквартальне аналітично-статистичне видання НБУ. – К. : НБУ, 2013. – 121 с.

Platizhniy balans i zovnishniy borg Ukrainy za 2012 rik [Balance of payments and external debt of Ukraine for 2012] // Shchokvartalne analitychno-statystychne vydannya NBU. – K. : NBU, 2013. – 121 p.

9. The Global Competitiveness Reports 2008–2013. Word Economic Forum. [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.weforum.org

The Global Competitiveness Reports 2008–2013. Word Economic Forum. [Elektronniy resurs] – Rezhym dostupu: www.weforum.org